

L.P. Larsen og Lunds Universitet

af *Harald Nielsen*

Lars Peter Larsen (1862-1940) blev i 1889 udsendt af Det danske Missionsselskab som dets anden teolog¹ til Indien, hvor missionsarbejdet havde været i gang i dansk regi fra 1863. Ved hans udsendelse udtalte den kirkehistoriske professor Frederik Nielsen² til DMS' sekretær T. Løgstrup³ »Jeg under det danske Missionsselskab alt godt, – men L.P. Larsen er næsten for god.«⁴

Hermed hentydede Frederik Nielsen til Larsens store teologiske begavelse, som DMS snart skulle komme til at nyde godt af. Allerede under Larsens sprogstudier i Madras begyndte han sin missionsvirksomhed i form af prædikener og samtaler med hinduer.

Larsen var en intellektuel missionær, som forskede i hinduismens teologiske substans. Dette skete bl.a. ud fra et læseværkelse⁵ på Madras' hovedgade Broadway, hvortil han indbød intellektuelle hinduer til at komme og sætte sig ind i kristendommen og føre en dialog med kristne.

Ved et hjemmeophold i Danmark 1898-99 kom Larsen i et så stærkt misforhold til DMS' bestyrelse, så han valgte at forlade missionselskabet som missionær.⁶ Grunden til dette brud skyldtes, at L.P. Larsen havde et sakramentsyn, som ikke var foreneligt med Vilh. Becks Indre Mission, som netop i 1898 overtog kontrollen over DMS. Det var dog nok snarere et spørgsmål om et personligt misforhold mellem Beck og Larsen end et teologisk spørgsmål, som gjorde udfaldet i denne sag.

Efter brudet med DMS blev Larsen udsendt af en privat kreds⁷ til et arbejde som KFUM-sekretær blandt Madras' studenter, hvorved Larsen kunne fortsætte sit dialogorienterede missionsarbejde. Denne stilling besad han i årene 1899-1910. Han var i 1910 en af hovedkræfterne bag oprettelsen af United Theological College i Bangalore, og han blev UTC' første rektor i årene 1910-24. Gennem disse år grundede han dette teologiske fakultets store videnskabelige anseelse. Derpå var han 1924-33 ansat ved det britiske bibelselskabs revision af den

tamulske bibeloversættelse. Også i denne forbindelse står der stor anseelse omkring L.P. Larsens arbejde i Indien. Fra 1933 til sin død i 1940 levede Larsen i Danmark.

Da L.P. Larsen i 1912-13 var på hjemmeophold i Danmark hørte det med til hans arbejde at rejse rundt og orientere om sit arbejde ved det teologiske fakultet i Bangalore. Men samtidig talte han også hyp-pigt om hinduisme. Blandt andet gav han i efteråret 1912 en gæsteforelæsning på Lunds Universitet om hinduismen og den indiske kirke. Denne gæsteforelæsning gjorde et dybt indtryk på såvel studenter som lærere ved universitetet. Og da samtidig en lundensk docent T.K. Segersted⁸ forsøgte at indføre religionshistorien som et teologisk fag, tog professor Hj. Holmquist⁹ initiativ til at skaffe midler til at ansætte L.P. Larsen som professor i et nyoprettet professorat i missionsvidenskab. Hensigten hermed var at dæmme op mod Segerstedts religionshistorie. Det nye missionsprofessorat skulle ifølge donatorerne tildeles L.P. Larsen uden opslag. Det er svært at se denne betingelse som andet end et forsøg på at undgå Segersted som ansøger til professoratet, idet han med sin disputats fra 1912 (»Till frågan om polyteismens Uppkomst«) svært kunne diskvalificeres overfor Larsen, som ikke havde skrevet disputats.

Professor Holmquists initiativ blev støttet af biskop G. Billing,¹⁰ Lund, samt af professorerne S. Ribbing¹¹ og M. Pfannenstill.¹² De to sidstnævnte opfordring kendes kun fra C. Bindsevs bog om Larsen og ikke fra hans privatarkiv.

Nedenfor offentliggøres professor Holmquists opfordring til Larsen om at stille sig til rådighed for Lunds Universitet, biskop G. Billings støtte til denne opfordring samt professor Holmquists brev til Larsen, efter at denne i februar 1913 har afslået opfordringen. Brevene findes i original i »L.P. Larsen og hustrus« privatarkiv nr. 5845 i Rigsarkivet A I 3.

Efter afslaget fortsatte L.P. Larsen sit arbejde i Indien. Men at venskabet med Lund ikke var brudt med Larsens afslag kan man bl.a. se af, at han 1918 blev creeret som teologisk æresdoktor ved Lunds Universitet. Promotionen fandt sted den 27. september 1918, mens Larsen befandt sig i Indien. På grund af 1. verdenskrig var det umuligt for ham at rejse til Europa.

Brev nr. 1.

Lund 24.1. 1912¹³

Herr Professor!

Som Ni vet, befinna vi oss i Lund i en svår situation på grund af det »Segerstedska fallet«¹⁴. Hos mig och andra har den känslan varit stark, att vi bäst tjänade kristendom och evangelisk teologi genom att söka vinna ökad positiv kristen kraft vid vår fakultet, hellre än att genom lagparagrafer söka utestänga Segersted. Naturligen har då vår tanka närmast riktats på att få en professur i missionsvetenskap, för hvilken sak jo intresset är vaket i Sverige och där äfven vår liberale ecklesiastik-minister Berg står välvillig. Så kom Ni i höstas till Lund¹⁵; och genom Edra föredrag fingo vi genast klart för oss, at Ni vore den mannen, som här behöfdes. Jag har därför sökt samla medel för en professur i missionsvetenskap vid Lunds universitet, och jag har nu fått erbjudande på en donation på 100.000 till universitetet, mot villkor att Ni utan ansökan utnämndes till platsen i fråga. Innan jag nu går att söka få det återstående halfva kapitalet, är det emellertid nödvändigt att veta, att möjlighet också finnes att Universitetet kan vinna Eder kraft. Ännu är ju icke insamlingen förd så långt, att platsen föreligger färdig; så hvad jag nu skulle önska veta är blott, om Ni eventuellt skulle ställa Eder välvillig mot ett erbjudande till denna professur, om den blir af.

Det är verkligen mycket, som uppfordrar Eder att på denne fråga icke svara nej. Ni är det enda namn, som för närvarande kan samla till en missionsprofessur här. Skulle Ni träda tillbaka, går hela planen i kvaf; och det är ej svårt förstå, hvika rika möjligheter för de nordiska missionerna som därmed skulle kväfvast. Jag förstår väl det ansvarsrika arbete Ni har i Indien; men man måste fråga sig, om det icke är ändock viktigare att offra sig för att bereda missionen plats som erkänd andlig makt vid Nordens universiteter och därifrån leda en rationell utbildning af missionärer från Nordens alle tre länder. Ty just Lund ligger så till, att dit kunna ock Danmarks och Norges studenter komma för at få del af Eder ledning. Och huru många nya krafter för missionen skulle ej kunna vinnas ur studentverlden, om vi fingo en missionsprofessor. Våra långa ferier, 4 månader, skulle jo ock ge Eder stor möjlighet till personlig vistelse ute i Danmark och eventuellt äfven till resor till Indien, om så skulle befinnas önskligt. Skulle Ni nu anse Eder behöfva ännu ett år verka i Indien för att ordna med efterträdare etc., så mötte det säkerligen ingen svårighet; knappast torde

dessförinnan professuren här vara ordnad med alla formaliteter. Fingo vi nu blott en missionsprofessur här i Lund, skulle det nog bryta isen äfven vid nordens andra universiteter. Det är stora perspektiv för missionssaken, som så öppna sig, och det kan eventuellt bero af Eder, hur det blir. – Därtill kommer från oss teologer i Lund ett verkligt nödrop om att få hjälp till kristen verksamhet, så som vår fakultet synes blifva utgestaltad. Jag beder nu, att Ni tänker väl på saken och sedan ger ett godt svar. Om Ni önskar ett personligt sammanträffande, så säg när det passer Eder.

Med många helsningar tillgifnast
Hjalmar Holmquist teol. professor Lund.

Brev Nr. 2

Herr Professor

Af professor Holmquist har jag hört, at utsikt öppnats till att erhålla medel för inrättande af en professur i missionsvetenskap vid Lunds Universitet, under förutsättning af, att Hr. Professorn skulle vilja mottaga befattningen. Jag behöfver ej orda om angelägenheten och vinsten af att erhålla en sådan befattning i Sverige. Från många håll har detta betonats. Men ingen utsikt härtill fins, såvida ej professorn vill bli vår förste missionsprofessor, ty att man nu vill donera erforderligt belopp beror allenast på förhoppningen att professorn skulle vilja flytta öfver till oss. Det skulle för mig liksom för så många andra vara en stor glädje, om detta kunde bli en verklighet, Jag har därför ansett mig böra lägga mitt ord till andras, som i saken vändt eller komma at vände sig til professorn.

Väl förstår jag, att åtskilliga skäl kunna för professorn tala emot vårt förslag, men jag hoppas, att professorn också skall finna goda skäl tala för detsamma. Om professorn vid öfvervägandet af dem skulla finna förslaget bära accepteras men att dess iverksättande behöfde uppskjutas ett eller annat år, så kan ju gärna sådant uppskof ske. I hopp om ett slutligt godt svar vill jag hälsa professorn mycket hjärtligt välkommen hit.

Lund 6/2 1913

Med utmärkt högaktning
Gottfrid Billing

Brev nr. 3

Lund 17.2. 1913

Herr Professor L.P. Larsen
Köpenhamn

Edert svar fick jag i går; och tackar jag varmt för den vänlighet som där kom till uttryck. Att Ni följer den väg, som Gud anvisar, kunna vi intet invända emot; det visar blott ännu mer, hvilken förlust vi gjort, när vi icke kunke få Eder. Någon missionsprofessur lär nu icke gå att få, då vi ej hafva någon kvalificerad person att visa på. Här nere i Lund kännes det vid tanken på framtiden mörkt; men Gud hjälper väl.

Mottag emellertid mitt hjärtligste tack för hvad Ni gaf oss, och en rörsam tillönskan om välsignelse på Eder väg.

Eder tillgifne
Hjalmar Holmquist

Noter:

1. Den første teolog og præst, som blev sendt til Indien af DMS var N.P. Hansen (1854-1919), som arbejdede som præst i Siloam, Tirukoilur, i perioden 1888-1903. Efter at være vendt tilbage til Danmark var Hansen medlem af DMS' bestyrelse 1904-19.
2. *Frederik Nielsen (1846-1907)*, professor i kirkehistorie 1877-1900, biskop i Ålborg (1900-1905) og i Århus (1905-07).
3. *Theodor Løgstrup (1853-1933)*, præst, medlem af DMS' bestyrelse 1886-1898; efter DMS' repræsentantmøde i Fredericia i 1889, hvor Indre Missions indflydelse i DMS blev forøget, blev provst Jens Vahl formand og Løgstrup selskabets første sekretær i årene 1889-1907.
4. T. Løgstrup: »Erindringerne, en gammel Missionssekretærs« p. 86 – ikke offentliggjort materiale, som opbevares på Det teologiske Fakultet, Aarhus Universitet.
5. C. Bindslev: »L.P. Larsen« Kbh. 1945, p. 45ff.
6. Harald Nielsen: »L.P. Larsen og Det danske Missionsselskab« i Nordisk Missions Tidsskrift 1979/p. 164-172 og »L.P. Larsen, A Theology for Mission« by Arne Schmidt, G.E. Phillips and Harald Nielsen, Bangalore, Indien 1981.
7. Denne kreds talte bl.a. mænd som senere stiftsprovst Henry Ussing (formand), hofchef, greve J. Moltke og senere biskop Harald Ostenfeldt (Larsens svoger).
8. *Torgne Karl Segerstedt (1876-1945)*, svensk religionshistoriker, docent i Lund 1903, studier i Rostock, Berlin og London af den religionshistoriske metode.
9. *Hjalmar Frederik Holmquist (1873-1945)*, svensk kirkehistoriker, 1909-38 professor i Lund. Efter Karl Müllers forbillede fremstillede han kirkehistorien med dramatisk koncentration på de store personligheder. Holmquist var kildekritisk i sin forskningsmetode.
10. *Gottfried Billing (1841-1925)*, svensk konservativ teolog, 1884 biskop i Vesterås og 1898 i Lund. Billing tilhørte de ny-lutherske, højkirkelige kreds, der i »Svensk

- Kyrkotidning« (1855) fandt et talerør for teologer som E.G. Bring, W. Flensburg og A.N. Sundberg fra Sverige og H.L. Martensen fra Danmark.
11. *Seved R. Ribbing, (1845-1921)*, svensk læge, dr. med. 1871 i Uppsala, professor i Lund 1879, rektor for Lunds Universitet 1904-17.
 12. *M. Pfannenstill, (1858-1940)*.
 13. Brevet er fejldateret. Det rigtige årstal er 1913, hvilket godtgøres ved en sammenligning med de to følgende breve, samt ud fra brevets indhold, som refererer til den gæsteforelæsning, som Larsen holdt på Lunds Universitet i efteråret 1912.
 14. Holmquist refererer her til Segersteds disputats »Till frågan om polyteismens Uppkomst,« som han netop forsvarede i 1912 for den teologiske doktorgrad.
 15. Fra 18. oktober til 7. november 1912 var L.P. Larsen på møderejse til Uppsala, Göteborg og Lund. I Lund gæsteforelæste han bl.a. på universitetet.